

DEJEPIS

7.ročník

VEK ROZUMU – OSVIETENSTVO

Dlhé storočia cirkev vyhlasovala všetky svoje tvrdenia za jediné správne. Tých, ktorí pochybovali alebo protirečili, vyhlásila za kacírov (nevercov) a upálila. Veda však napredovala a ukázalo sa, že mnohé, dovtedy uznávané teórie, sú nesprávne. Rozum tak dostal prednosť pred vierou. Dobu temna, ako sa zvykne označovať obdobie ľudskej nevedomosti, nahradil vek svetla – osvietenstvo.

Ľudia verili vo vzdelanie. Vzdelaný človek dokázal skúmať, poznávať a vytvoriť nové veci, ktoré dokázal využiť v bežnom živote. / parný stroj, očkovacie vakcíny, elektrina /.

Osvietenstvo vzniklo vo Francúzsku a odtiaľ sa rozšírilo do celej Európy.

Encyklopedisti :

Francúzski osvietenci sa rozhodli zozbierať poznatky z rôznych oblastí vedy a zhrnúť ich knižne a tak šíriť medzi ľuďmi. Začali vydávať knihu, ktorá v podstate vzdelávala ľudí, pod názvom Encyklopédia alebo racionálny slovník vied, remesiel a umení - vychádzala v rokoch 1751 – 1776 a zostavil ju Denis Diderot.

Encyklopédia sa medzi ľuďmi rýchlo šírila, aj keď ju zákon zakázal vydávať. Prvý zväzok vyšiel 1. júna 1751. Cirkevné kruhy, najmä jezuiti, okamžite označili dielo za „satanskú bibliu“ a žiadali jeho zakázanie. Pod ich tlakom bolo skutočne zakázané, čím pochopiteľne vzbudilo obrovskú pozornosť v celom Francúzsku. Proti zákazu sa okamžite postavilo množstvo vplyvných ľudí, medzi nimi napríklad vtedy všemocná madame Pompadour, milienka kráľa Ľudovíta XIV. Zákaz bol odvolaný, vydávanie pokračovalo a celkovo vyšlo 36 zväzkov.

Deizmus

- učenie uznávajúce Boha iba ako tvorcu sveta, ktorý nezasahuje do jeho behu. Deisti verili, že vedecký pokrok dokáže odpovedať na veci, ktoré zaujímajú človeka. Neodmietali Boha, kritizovali však cirkev za jej bohatstvo, povýšenectvo a celkový postoj k ľuďom. Verili, že Boh stvoril svet, človeka, ale ďalej už do života ľudí nezasahuje. Za to, ako človek žil, čo sa mu stalo, aký osud mal, si mohol človek sám. Nebola to vôľa božia, ako hlásala cirkev, ale vôľa človeka, ktorý si riadil život sám.

Voltaire / Voltér /

François- Marie Voltaire – spisovateľ, dramatik a filozof. Patril k deistom. Podľa neho vesmír fungoval podľa gravitačných a iných objavených zákonitostí. Svet nemá riadiť cirkev, ale veda. Bol to uznávaný a oslavovaný človek. Keď zomieral, prijal posledné pomazanie, čím sa zmieril s cirkvou. Cirkev však nedovolila, aby mal cirkevný pohreb.

Ľudia sa začali zaujímať o všetko nové. Tak začali vznikať botanické záhrady, zbierky nerastov, herbáre, rôzne laboratória, kde sa pre širokú verejnosť usporadúvali rôzne prednášky a pokusy.

Vo vzdelávaní sa namiesto latinčiny začali používať národné jazyky. Tým sa dostalo vzdelanie ku všetkým ľuďom .

Osvietenecký absolutizmus :

Mnohí európski vládári sa snažili osvietenstvo presadiť aj vo svojich krajinách. Keďže panovník mal absolútnu moc , on určoval, ktorým smerom povedie krajinu. Vládári sa už neodvolávali na Boha – Ja, z božej vôle kráľ !-ale svoje vládnutie zdôvodňovali tým, že keď vládnu sami, lepšie krajina funguje. Zjednodušili sa zákony, zakázalo sa mučenie, upaľovanie , podporovalo sa vzdelanie. K osvieteneckým absolutistickým panovníkom patrili Fridrich II - Prusko, Jozef II, Gustáv III - Švédsko, Katarína II Veľká - Rusko a iní vládári.

- 18. storočie – Európa → veľké pokroky vo vede a technike
- storočie sa nazývalo „veľkým“ alebo osvietenským => učenci boli presvedčení, že žijú v dobe vedy a pokroku, ktorá postupne „osvieti“ celé ľudstvo
- nadišiel „vek“ ⇔ prichádza doba rozumom presvetlená, „osvietená“ ⇔
OSVIETENSTVO
- osvietenci verili v silu
- vedci postupne vynášali alebo objavili: parný stroj, prvé vakcíny proti nákazlivým chorobám, zákony zemskej príťažlivosti – gravitáciu a postupne začali spoznávať aj elektrinu...
- hlavné centrá vedeckého života: Londýn a
- francúzski – rôzni vedci a filozofi sa dohodli, že všetko dovtedajšie vedecké poznanie zhrnú aj knižne a začali vydávať viacväzkový slovník → ENCYKLOPÉDIA
- = viera, že Boh stvoril svet, ale ďalej už do osudov ľudí nezasahuje /..... = prívrženci deizmu/
- najvýznamnejší osvietenský filozof bol Francúz François-Marie a bol presvedčený, že ľudstvo speje k pokroku, veľkým filozofom bol tiež Charles Louis Montesquieu
- osvietenci považovali za najdôležitejšiu vec vzdelávanie ... treba však učiť všetkých aj tých jednoduchých a aby tomu rozumeli, tak najlepšie v ich jazyku ⇔ dovedy sa používal jazyk vzdelancov –
- vznik osvieteného = neobmedzená vláda panovníka, ktorý však zavádza osvietené reformy /zákaz mučenia, podpora verejného vzdelávania, obmedzenie vplyvu katolíckej cirkvi, .../

Úloha: Vypracuj si poznámky do zošita, doplň text a nauč sa nové učivo.

Odfot' mi vypracované úlohy a pošli na: bronislava.uhnakova@gmail.com